

Udnyttelse af Vandkraften i Gudenaå til Anlæg af et Elektricitetsværk. Senere overdrog Kommunerne med Trafikministeriets Samtykke deres Koncession til 4 jyske Bykommuner og 4 Andelsselskaber. Det Forhold, i hvilket Kommunerne og Andelsselskaberne deltager, er det, at Kommunerne har 462 Andele og Selskaberne 538 Andele. Anlægget kan saaledes ikke siges at være kommunalt i den Forstand, som Ejendomsskyldloven kræver det, idet det ikke tilhører en eller flere Kommuner. Denne Bestemmelse er altid blevet fortolket og maa for tolkes saaledes, at det udelukkende er kommunale Ejendomme, der kan faa Fritagelse, ikke Ejendomme, hvori Kommuner blot er interesserede; kommunal Garanti er saaledes heller ikke tilstrækkelig. Naar vi saa kommer til Spørgsmaalet om, hvorvidt Finansministeriet har Hjemmel til bevillingsmæssig Fritagelse, maa vi her følge den gældende Praksis for den Art Bevillingers Tildeling; det drejer sig her om Fortolkningen af den i Loven optagne Betingelse: at det vedkommende Foretagende skal være almennyttigt. Dette har vi maattet fortolke saaledes, at det maa være almennyttigt i den Forstand, at det kommer Almenheden i det hele til gode, ikke blot en begrænset Kreds, thi ellers vilde der jo være en stor Mængde Foretagender med meget begrænset Virkefelt, som kunde fritages, hvilket vilde være mod Lovens Forudsætninger. Derfor har det her foreliggende Andragende om Fritagelse for Stats-ejendomsskyld maattet afvises af Finansministeriet; men efter en Forhandling mellem den vedkommende Styrelse for Foretagendet og mig har man søgt Rigsdagen, og dette Andragende er altsaa nu blevet henvist til Finansministerens Overvejelse.

Forholdet er nu det, at Finansministeriet ikke i Henhold til Loven kan dispensere paa egen Haand. Dispensation kan kun gives med Lovhjemmel, og det kan formentlig ske ved en Anmærkning paa Finansloven. En lovmæssig Hjemmel maa jeg i hvert Tilfælde have for at kunne give Dispensationen. Naar derefter det Spørgsmaal opstaar, hvorvidt det vil være rigtigt af Lovgivningsmagten at give en saadan ekstraordinær Dispensationshjemmel, vil jeg henvise til dette Foretagendes meget omfattende Karakter, det virker jo over et ret stort Omraade og har Interesse for en ikke ringe Del af den jyske Befolkning. Jeg vil endvidere pege paa den nationale Betydning, man ved Foretagendets Tilblivelse tillagde det som et væsentligt Led i Bestræbelserne for at gøre os uafhængige af Udlandet med

Hensyn til Drivkraft. Det vil erindres, hvorledes Situationen var, da Loven blev vedtaget: vor Kulforsyning var i højeste Grad indskrænket, og Kul kunde kun leveres til svimlende høje Priser. Det var derfor ganske naturligt, at der opstod en Bevægelse, der strakte sig over hele Landet, gaaende ud paa at træffe Foranstaltninger til i mindre Grad at blive afhængige af udenlandsk Drivkraft, navnlig af Kul. Dermed hænger ogsaa sammen den af Staten paa saa mange Maader støttede Tørveproduktion og ligeledes den Støtte, som Staten har ladet forskellige Elektricitetsanlæg blive til Del, for at vi i størst muligt Omfang kunde udnytte den Vandkraft, vi har her i Landet. Det maa ganske vist indrømmes, at denne Vandkraft kun er ringe sammenlignet med den, man har i vore nordiske Nabolande, og at det er forbundet med meget større Bekostninger at udnytte den, hvorfor det ogsaa vil være tvivlsomt, om disse Anlæg kan siges at være virkelig rentable, efter at Kulpriserne er gaaet ned til et rimeligere Niveau; ja, hvis Kulpriserne skulde synke ned til et lignende Niveau som før Krigen, kan det vist med Sikkerhed siges, at disse Anlæg ikke vil være økonomisk fordelagtige. Men derfor bliver alligevel staaende dette, at man med Nødstider for Øje — det havde vi jo den Gang, og de kan komme igen — har anset Foretagendet for at have en vis national Betydning. Endelig kan anføres den Statsstøtte, som er blevet Foretagendet til Del dels ved den Lov, hvorved der gaves Bemyndigelse til Ekspropriation i Henhold til Forordningen af 1845, dels ved det Rentetilskud, der i Henhold til Loven af 1918 er blevet givet.

Alt dette kunde tale for, at Lovgivningsmagten indrømmede dette Foretagende en Særstilling. Men jeg skylder dog at erindre om, at derved kan man neppe blive staaende. Der findes andre Elektricitetsforetagender, der udnytter Vandkraft, om end ganske vist ikke af samme Omfang som dette, men som dog interesserer i en ikke ringe Kreds; og man vil neppe kunne undgaa overfor disse Selskaber at drage Konsekvenser, hvis man giver Gudenaåsselskabet en saadan Begunstigelse. Alt i alt har jeg ikke stillet mig uvilligt overfor Andragendet og vil heller ikke gøre det fremdeles, selv om jeg, efter rimelig Fortolkning af Loven, ikke er i Stand til paa egen Haand at fritage Selskabet for Skat. Erindres maa det dog, at dette Spørgsmaal for den allervæsentligste Del drejer sig ikke om Stats-skat, men om kommunal Skat. Stats-